

Evolució dels impostos municipals: 1845-2004

Juanjo Vas i Rafael

1. Introducció: aproximació als recursos municipals

Fa pocs mesos, els ajuntaments democràtics complien 25 anys de vigència, i la vida en general ha canviat molt. Una transformació que ha millorat l'urbanisme, els transports públics, la cultura, l'educació i en general els serveis que l'administració local ofereix als seus veïns, però hi ha un assumpte que encara no s'ha pogut resoldre: l'endèmica situació de precarietat econòmica.

Les hisendes locals són dependents de l'aportació d'altres administracions, principalment de la Central, un tema que sempre s'ha volgut solucionar amb el traspàs dels impostos, però que no ha resolt res, tan sols gravar més la ja depauperada butxaca de la gent. A més de no dotar de més recursos directes als municipis, l'Administració estatal li ha restat un capítol destacat en la recaptació d'ingressos que nodrien les arques locals, la supressió, en part, de l'Impost sobre les Activitats Econòmiques, que ha suposat la definitiva sentència de la denominada autonomia financera municipal.

Aquest article intentarà fer una reflexió dels impostos locals, començant amb un apartat on ubiquem l'àmplia varietat de figures tributàries en la realitat de les finances municipals actuals. A continuació, tenim un itinerari històric, a través de més d'un segle i mig ple de canvis que ha sofert la tributació municipal. Es tracta, doncs, d'una possibilitat de poder veure la gran quantitat de figures tributàries –arbitris, contribucions, drets, impostos, taxes, etc.– que hi ha hagut en aquest període.

Per últim tenim un apartat on es fa un repàs de la realitat arxivística en què es troben les sèries documentals de la fiscalitat local. També hi ha una proposta de nova classificació que intenta posar de manifest la necessitat, que tots tenim, d'actualitzar i obrir un debat per millorar el quadre de classificació municipal.

Al final d'aquest article trobareu uns quadres que expliquen com han evolucionat les taxes municipals al llarg del període d'estudi.

També hi podeu trobar un glossari de moltes figures impositives i d'altres conceptes bàsics per entendre millor el tema, que no surten al llarg de l'apartat. A més del sempre útil recull de la bibliografia i la legislació utilitzada per a la realització d'aquest article, sorgit del treball de mestratge, una anàlisi en profunditat d'"El cicle tributari municipal. La fiscalitat des de 1845 fins als nostres dies", on podeu trobar més informació en relació amb la gestió tributària dels ajuntaments.

El finançament dels ajuntaments és un dels aspectes cabdals en el seu funcionament i en la seva organització, però curiosament és alhora un dels temes que ha despertat menys interès dins de la comunitat d'historiadors, estudiosos i arxivers. El desinterès sobre el tema fa que els arxivers tinguem greus problemes a l'hora de tractar les voluminoses sèries documentals relacionades amb els ingressos municipals.

1.1. Les finances municipals

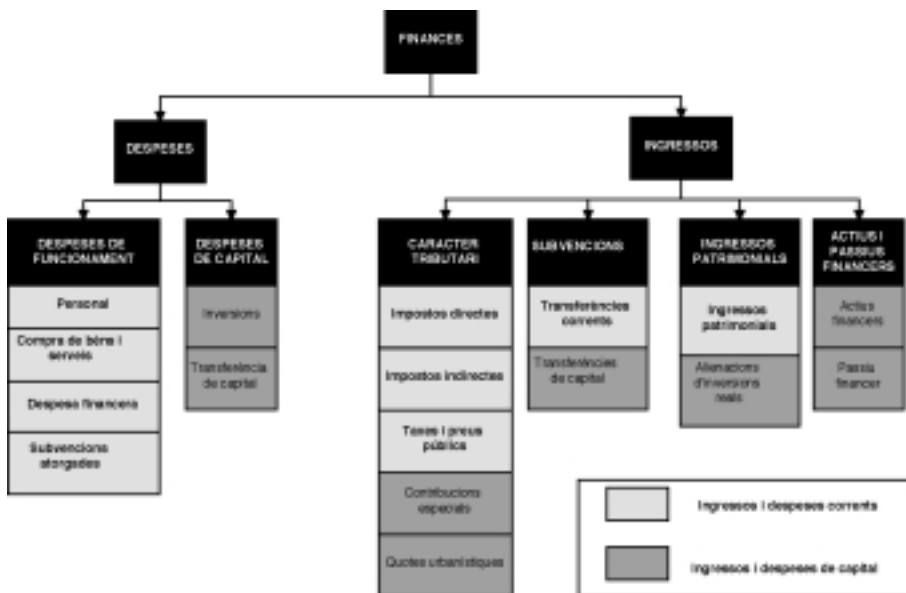
A manera de síntesi, podem dir que les finances municipals¹ estan formades per tots aquells ingressos destinats a poder fer front al conjunt de les despeses tant de funcionament de l'Ajuntament com a les inversions que es realitzen.

Els ingressos es poden dividir, segons la seva finalitat, en ingressos corrents i en ingressos de capital. Els primers són aquells que estan destinats a cobrir les despeses corrents, és a dir, totes aquelles que afecten el normal funcionament de l'ajuntament. Les despeses corrents estan configurades concretament per: les de personal; les compres de béns, serveis i subministraments; els lloguers i els contractes de serveis; les despeses financeres i les subvencions corrents concedides a organismes i a particulars.

Els ingressos corrents estan constituïts pels impostos directes i indirectes, per les taxes i els preus públics, per les subvencions corrents i pels ingressos patrimonials procedents de les retribucions de comptes corrents, pels interessos de préstecs concedits per les rendes de béns immobles, etc.

Els ingressos de capital són aquells destinats al finançament de les inversions i a la concessió de transferències de capital. Formen part dels ingressos de capital les contribucions especials i les quotes urbanístiques, les alienacions d'inversions reals (venda d'immobles i terrenys), les transferències de capital (subvencions per a inversions) i els préstecs a llarg termini i emissions de deute públic.

Un esquema bàsic de les finances municipals podria ser el següent:

1.2. Els ingressos municipals

Segons la Llei 39/1988, Reguladora de les Hisendes Locals, la Hisenda de les entitats locals està constituïda pels següents recursos:

1. Els ingressos procedents del seu patrimoni i altres de Dret privat.
2. Els tributs propis classificats en taxes, contribucions especials i impostos i els recàrrecs exigibles sobre els impostos de les CA o d'altres entitats locals (diputacions o ajuntaments al qual pertany l'Entitat menor).
3. Les participacions en els tributs de l'Estat i de les CA.
4. Les subvencions.
5. Els percebuts en concepte de preus públics.
6. El producte de les operacions de crèdit.
7. El producte de les multes i les sancions en l'àmbit de les seves competències.
8. Altres prestacions de Dret públic (la Prestació personal i de transport).

1.2.1. Els ingressos de Dret públic tributari

Estan formats per les següents figures tributàries:

1) Impostos

a) Imposicions obligatòries

- IBI (impost de béns immobles): que substitueix la contribució territorial urbana i la C. T. rústica i pecuària. Amb l'aplicació de l'IBI desapareix l'impost sobre solars.
- IAE (impost sobre les activitats econòmiques): substitueix la llicència fiscal comercial i industrial, i la llicència fiscal professional i artística. Amb la seva aplicació desapareixen els impostos de radicació, el de despeses sumptuàries i el de publicitat.
- IVTM (impost sobre els vehicles de tracció mecànica): substitueix l'impost sobre circulació de vehicles.

b) Imposicions optatives

- Impost sobre construccions, instal·lacions i obres.
- Impost sobre el valor dels terrenys de naturalesa urbana: substitueix l'impost sobre el valor dels terrenys.
- Impost sobre vedats de caça i pesca.

2) Contribucions especials

Manteniment de les contribucions especials amb la substancial innovació que la seva aplicació és de caràcter voluntari en tots els casos. També es remarca el seu caràcter finalista.

3) Taxes

Les taxes s'apliquen només a determinats casos de prestació de serveis o realització d'activitats. Tot això comporta la desaparició de la tradicional diferència entre les taxes d'aprofitaments especials i les taxes de prestació de serveis.

1.2.2. Els ingressos de Dret públic no tributaris

Els ingressos de Dret públic estan formats per les participacions en els tributs de l'Estat i de les comunitats autònomes, les subvencions, els preus públics, les operacions de crèdit, les multes i les sancions, i les altres prestacions de Dret públic.

Aquestes participacions estan regulades en la LRHL, amb les modificacions introduïdes a la Llei 50/1998 de 30 de desembre, de Mesures Fiscals, Administratives i de l'Ordre Social.

1. Les participacions en els tributs de l'Estat i de les comunitats autònomes.

La participació directa dels municipis en els impostos de l'Estat, com a recurs ordinari de la Hisenda local, és un fenomen relativament recent, ja que apareix a la Llei 85/1962, que, en compensació de les exaccions suprimides per ella, cedeix als ajuntaments el 90 per 100 de la recaptació líquida de les quotes del Tresor de la Contribució Urbana i de la

Llicència Fiscal de l'Impost Industrial, cessió destinada en primer lloc a cobrir l'import dels recursos suprimits i, amb el que sobrés, a nodrir un Fons Nacional d'Hisendes Municipals (FNHM) de nova creació, que ho distribuïria entre els ajuntaments en proporció als seus habitants i als líquids imposables.

La Llei 48/1966, de 23 de juliol, concedeix als municipis, a través del FNHM, una participació del 3 per 100 en els impostos indirectes de l'Estat i, directament, la del 90 per 100 en l'impost estatal sobre l'increment de valor dels terrenys (sense efectivitat), alhora que canvia el sistema d'atribució de les participacions en les quotes del Tresor de la Contribució Urbana i la Llicència Fiscal.

La Llei 44/1978, de 8 de setembre, de l'IRPF, converteix en tributs locals les Contribucions territorials i les Llicències fiscals, creant una compensació per la baixa del tipus impositiu en la Urbana, compensació que el RD-Llei 11/1979 transformarà en subvenció.

L'any 1989, amb l'entrada en vigor de la LRHL, marca l'inici de la transició a un nou sistema. D'una banda, la participació es concreta en una quantitat fixa i, de l'altra, la participació dels municipis en els tributs de l'Estat, fixada anualment en els Pressupostos Generals de l'Estat mitjançant una fórmula que inclouria com a factors el percentatge de participació, els ingressos tributaris de l'Estat i l'índex d'evolució.

Les hisendes locals es nodriran de les participacions de les comunitats autònomes. Seran les comunitats autònomes, mitjançant les lleis aprovades pels seus propis parlaments, les que determinaran en quins casos i circumstàncies podran participar les entitats locals dels seus tributs. El muntant de participació serà també establert per les CA mitjançant les seves pròpies lleis. Els criteris de distribució seran els que la mateixa Llei de la Comunitat estableixi.

2. Els preus públics.

Apareix la figura del preu públic² com a ingrés no tributari, que reuneix totes les taxes per a utilització privativa o aprofitaments especials de béns públics i part de les taxes per a prestació de serveis i realització d'activitats.

3. El crèdit local.

Una de les fonts d'ingressos no tributaris de les entitats locals està constituïda pel producte de les operacions de crèdit i, així, són qualificats com a recursos de les hisendes locals a la LRHL:

“Les Entitats locals, els seus organismes autònoms i societats mercantils de capital íntegrament local, podran concertar operacions de crèdit en totes les seves modalitats de cobertura i gestió del risc del tipus d'interès i del tipus de canvi”.

Requisits comuns:

- Tenir aprovat el Pressupost de l'exercici.
- Règim de contractació.
- Dictamen d'Intervenció.
- Òrgan competent.

Límits a l'endeutament local:

- Per raó de la situació econòmica de l'Entitat.
- Per raó de l'excessiu endeutament de l'Entitat.
- Pel lloc de la seva formalització, la nacionalitat del prestador o la naturalesa de l'operació.

Modalitats:

- Préstecs.
- Deute públic.
- Operacions de Tresoreria.
- Prestació d'aval.

4. Subvencions d'organismes públics.

Les subvencions són ingressos de Dret públic no tributaris de les entitats locals, consistents en lliuraments de diners per part de l'Estat o de les comunitats autònomes. La LRHL disposa que les subvencions de tota índole que obtinguin les entitats locals amb destinació a les seves obres i serveis no podran ser aplicades a atencions distintes d'aquelles per a les quals van ser atorgades, llevat de, si escau, els sobrants no reintegrables la utilització dels quals no estigués prevista en la concessió.

5. Multes i sancions.

El producte de les multes i les sancions que les entitats locals puguin imposar en l'àmbit de les seves competències constitueix un dels seus ingressos, d'acord amb la LRHL.

Es tracta d'ingressos de Dret públic, per oposició als de Dret privat, i no tenen caràcter tributari, perquè la causa de la seva imposició no és fiscal, sinó que prové de la necessitat de comptar amb mitjans coactius per sancionar l'incompliment de les normes.

En conseqüència, no necessiten Ordenança fiscal, ja que la seva procedència en cada cas es fonamenta en la Llei que les preveu.

Els casos més freqüents de multes i sancions són:

- Sancions imposades com a conseqüència d'infraccions urbanístiques.
- Sancions en matèria de circulació de vehicles motoritzats en el nucli urbà.
- Amb tot, les més freqüents són les multes i les sancions a imposar per infracció de les Ordenances municipals.

Seràn exigibles en via de constrenyiment.

6. Prestació personal i de transports.

Figura tradicional, es remunta al RD de 7 d'abril de 1848, en els petits municipis, sobretot d'economia agrícola, com a únic mitjà de realitzar determinades obres d'interès general, la seva actual existència ve determinada en l'art. 31.3 CE, quan estableix que *"només podran establir-se prestacions personals o patrimonials de caràcter públic conformement a la llei, en aquest cas la LRHL"*.

Els ajuntaments amb una població no superior a cinc mil habitants podran imposar la prestació personal i de transport per a la realització d'obres de la competència municipal o que hagin estat cedides o transferides per altres entitats públiques.

7. Les quotes d'urbanització.

Dintre del quadre general d'ingressos no tributaris de les entitats locals tenen especial interès, per la importància quantitativa del seu import en la majoria dels casos, les anomenades "quotes d'urbanització", que, quan l'execució del planejament es realitza pel sistema de cooperació, l'Ajuntament, o l'entitat urbanística actuant, percep dels propietaris en proporció a l'aprofitament de les seves respectives finques. A primera vista, aquestes quotes són molt semblants a les contribucions especials.

8. Altres ingressos.

- Dotacions i aportacions:
  - a) Dotacions per a finançament de serveis propis de la CA gestionats per la Diputació Provincial.
  - b) Aportacions estatutàries a les entitats municipals associatives.
- Bestretes a compte de la recaptació d'impostos municipals gestionats per la Diputació.
- Compensacions per desaparició o disminució de recursos.
- Els cànons concessionals (sobre béns o serveis).
- Compensació a satisfer per la Companyia Telefònica.

1.2.3. Els ingressos de Dret privat (procedents del seu patrimoni)

Constitueixen ingressos de Dret privat de les entitats locals els rendiments o els productes de qualsevol naturalesa derivats del seu patrimoni, així com les adquisicions a títol d'herència, llegat o donació. S'entén per Patrimoni de les entitats locals el constituït pels béns de la seva propietat, així com pels drets reals o personals que siguin titulars, susceptibles de valoració econòmica, sempre que els uns i els altres no es trobin afectes a l'ús o el servei públic.

En cap cas tindran la consideració d'ingrés de Dret privat els que procedeixin, per qualsevol concepte, dels béns de domini públic local. El patrimoni el forma, doncs, la propietat privada dels ens locals.

Són ingressos de Dret privat:

- a) Els rendiments o els productes de qualsevol naturalesa derivats del seu patrimoni es poden classificar en:
- Rendes d'immobles.
  - Interessos de capital mobiliari.
  - Rendiments empresarials.
  - Alienació de terrenys o d'altres inversions reals.
  - Alienació de drets reals i personals.
- b) Les adquisicions a títol d'herència, llegat o donació.

L'efectivitat dels drets de la Hisenda local (procediments de cobrament) es portarà a terme amb subjecció a les normes i els procediments del Dret privat. Aquests ingressos s'integraran, generalment, en el Pressupost General de l'Entitat Local.

Un esquema dels ingressos seria el següent:

* De Dret privat				
- Rendiments o productes del seu patrimoni				
- Adquisicions a títol d'herències, llegat o donació				
- Producte de l'alienació o gravamen de béns o drets patrimonials				
* De Dret públic				
Tributaris	Tributs propis	Taxes	Per aprofitaments especials	
			Per prestació de serveis	
		Contribucions especials		
		Impostos	Obligatoris	IBI IAE IVTM
			Potestatus	ICO PV Vedats
	Recàrrecs	De les comunitats autònomes		
	Impostos	D'altres entitats locals		
	Participacions	En els tributs de l'Estat En els tributs de les CA En els tributs d'entitats locals superiors		
No Tributaris	Subvencions d'ens públics			
	Preus públics			
	Producte d'operacions de crèdit			
	Multes i sancions			
	Altres prestacions de Dret públic: Quotes urbanístiques, Prestació Personal i de Transport			

2. Evolució de la imposició municipal (1845-2004)

Al llarg de tot l'Antic Règim i fins a mitjan segle XIX, és molt difícil, per no dir impossible, establir la frontera entre la Hisenda Central i la Local. Durant aquest període de temps, l'Estat, a través de diferents figures –“serveis”, “valiments”, “contribucions extraordinàries”–, va transferir als municipis la capacitat de recaptar una gran part dels ingressos necessaris per al manteniment de la política estatal. D'aquesta manera, contribucions que en principi havien d'haver estat estatals van acabar per convertir-se en tributs pròpiament municipals, a més a més, havien de cobrir també les creixents despeses pròpies d'un major desenvolupament i progrés dels municipis.

En aquest sentit, ja des dels segles medievals, pausadament, el municipi anava assumint diferents serveis necessaris per al manteniment i el desenvolupament de la vida col·lectiva. Per això disposaven de Propis, Arbitris i Repartiments: d'ells, solament expressen una renda concreta els repartiments, que eren les quantitats que regularment o esporàdicament, segons les localitats, els ajuntaments repartien en forma de contribucions directes als seus veïns, amb la finalitat d'aconseguir un presupost equilibrat.

No és tan fàcil identificar els propis i els arbitris, ja que ambdós conceptes servien per a designar les mateixes rendes i per això el que en un municipi es considerava com a propi, en un altre podria ser un arbitri, i viceversa. El que distingia aquests dos termes no era el tipus de renda que expressava cadascun d'ells, sinó que la diferència radicava en el període de temps durant el qual aquesta renda o ingrés podia ser gaudida pel municipi. Així, els propis eren les rendes que posseïen en propietat i podien ser utilitzades indefinidament. No obstant això, els arbitris només podien ser exigits per un termini determinat de temps.

En el segle XIX, des de la reforma d'hisenda de Martín Garay (1817) apareixerà la tendència a identificar els arbitris com els impostos indirectes i els propis amb els béns patrimonials dels municipis. I serà ara quan la Hisenda Local perdi el seu caràcter patrimonialista i es converteixi en una Hisenda eminentment fiscal: és, en definitiva, la crònica d'una institució afectada per la seva insuficiència financera endèmica.

2.1. La reforma tributària de 1845

La reforma tributària d'Alejandro Mon, ministre d'Hisenda el 1845, va ser la que va obrir una nova època en el sistema d'impostos que duraria fins ben entrat el segle XX. Com diu Fabià Estapé:

“Tot aquell que ha tret el cap per l'estudi de la hisenda pública espanyola coneix que l'origen pròxim del sistema impositiu vigent es troba en

la reforma tributària que va realitzar el partit moderat (Mon-Santillán), incorporant-la a la Llei de Pressupostos de 23 de maig de 1845”³.

Després de la supressió del delme el 1841, el principal obstacle, on més s’havien estavellat els anteriors plans de reforma, és que no figuraven ja ni propietat ni classes privilegiades en les contribucions. El terreny, doncs, es trobava no poc desembarassat el 1844 per a plantejar una reforma, la necessitat de la qual es feia cada dia més imperiosa i urgent.

La simplificació de les imposicions sobre cada ram de riquesa era una de les necessitats per acabar amb les complicacions dels diversos procediments fins aleshores seguits.

Amb totes aquestes consideracions, les bases generals de la reforma, plantejada en un sistema mixt de contribucions directes i impostos indirectes, van poder reduir-se a les següents:

1. Establiment d’una sola Contribució Territorial sobre els béns immobles, el conreu i la ramaderia, de repartiment entre totes les províncies, els pobles i els contribuents. Es tractava d’una contribució directa, peça clau i essencial de la reforma. Per al seu cobrament, l’Estat establia un contingent per a cada municipi, “els milions”, sempre a través d’un repartiment general entre els seus veïns.
2. Establiment d’una sola Contribució Industrial sobre la riquesa industrial i comercial i les activitats professionals i d’art i ofici. Aquesta contribució directa, també denominada Subsidi industrial i de comerç, fou el gran fracàs de la reforma, per les dificultats en la seva aplicació de les quotes en lloc del repartiment del contingent general (els efectes de l’arbitrarietat a tota imposició directa sobre utilitats).
3. Establiment d’una Contribució general sobre el Consum d’espècies determinades (vi, aiguardent, licors, oli d’oliva, carns, peixos, cervesa, sabó, cacau, sucre, cafè, carbó...). Era una imposició indirecta.
4. Establiment de la Contribució sobre els Llogaters. Fou un altre fracàs i se suprimí poc temps després.
5. Conservació d’altres rendes o impostos existents:

- Renda de la Sal.
- Renda del Tabac.
- Paper segellat, efectes de timbrat, establert a Castella des de 1636 i a la Corona d’Aragó des de 1707, però no es va normalitzar i regularitzar fins ben entrat el segle XIX (1824).
- Pólvara. Es tractava més d’un sistema de control i vigilància que d’una renda.
- Mines de l’Estat.

- Duanes.
- Loteries. Establertes a l'Estat espanyol, procedents d'Itàlia, des de 1763.

Posteriorment, el 1846, per millorar el càlcul de la base que fixa la Quota del Repartiment General de la Contribució Territorial, es va establir a cada municipi un registre de finques rústiques i urbanes, complementat amb un altre de la ramaderia, que formaria un Cadastre que indicaria la riquesa. Però aquest sistema, que no assolía l'objectiu d'obtenir unes dades justes, va ser substituït, el 1860, pel sistema d'amillament, uns registres conservats i actualitzats on apareixen les dades de les finques rústiques i urbanes i el bestiar de cada contribuent, que, a més, són obligats a fer declaracions o cèdules de les seves propietats o béns.

2.2. La llei municipal de 1870

La Llei Municipal de 1870, de 2 d'octubre, concreta encara més el sistema impositiu municipal, en definir amb major exactitud les taxes, una figura molt important en el futur de la tributació municipal.

Els ingressos municipals, segons aquesta llei, estaran formats pels següents conceptes:

- Rendes i productes procedents de béns, drets o capitals que per qualsevol concepte pertanyen al Municipi.
- Arbitris i impostos municipals sobre determinats serveis, obres i indústries, així com els aprofitaments de policia urbana i rural, i multes i indemnitzacions per infracció de les ordenances municipals i els bans de policia.
- Un Repartiment General entre tots els veïns i els hisendats, en proporció als mitjans o les facultats de cadascú per a cobrir els serveis municipals en la totalitat o en la part que no arribin a cobrir els recursos anteriors.
- Impostos sobre articles de menjar i beure i cremar (consums).
- Els ajuntaments de grans poblacions (majors de 200 mil habitants), si renuncien al Repartiment General, podran acudir a altres impostos, recàrrecs o arbitris, a més dels ja enumerats en aquesta llei.

La relació dels impostos o els arbitris aplicables en l'àmbit municipal, ja sigui imposició directa o com a recàrrec estatal, són els següents:

1. La Contribució de Consums.
2. La Contribució Industrial.
3. La Contribució Territorial.
4. Impost de Cèdules.
5. Impost sobre Carruatges de luxe.

6. Impost sobre els Casinos i Cercles d'esbart.
7. Impost sobre el Consum de gas, electricitat i carbur de calci.
8. Impost del Timbre de l'Estat sobre els bitllets d'espectacles públics.

També s'autoritzarà l'establiment d'arbitris (taxes, en l'actualitat) sobre els següents objectes:

1. Aprofitament i aprovisionament d'aigües públiques.
2. Clavegueram.
3. Establiments balnearis en aigües públiques.
4. Guarderia rural.
5. Establiments d'ensenyament secundari, superior i especial.
6. Llicències per a la construcció d'edificis.
7. Escorxadors.
8. Parades públiques i cadires en places, carrers, fires, mercats i passeigs.
9. Lloguer de pesos i mesures.
10. Mostassaferia i repès.
11. Enterraments als cementiris municipals.
12. Cotxes de plaça i de serveis funeraris, i carruatges de transport dins de les poblacions.
13. Expedició de certificacions pels actes de l'Ajuntament o documents que estiguin en els seus arxius.
14. Comunicat que concedeixin les lleis en l'expedició de documents de vigilància, llicència de caça i pesca, navegació i flotació als rius i aprofitament d'aigües.
15. D'altres de similars.

En cap cas, poden ser objecte d'arbitris o taxes els següents serveis:

1. Aprofitament i aprovisionament d'aigua per a ús comunal.
2. Enllumenat públic.
3. Voreres i empedrats.
4. Vigilància pública.
5. Beneficència.
6. Instrucció pública i elemental.
7. Neteja, sense perjudici de possibles aprofitaments.
8. D'altres de natura similar.

S'autoritzarà la creació d'arbitris sobre la venda de begudes espirituoses o fermentades, ja sigui en locals fixos o ambulants; sobre cafès, fondes, bars; sobre cases de bany i sobre tota classe d'espectacles públics.

En relació amb el Repartiment General, serà extensiu a tots els veïns del municipi, als propietaris forasters, colons i parcers de finques rústiques que no resideixin a la localitat, per totes les utilitats que tinguin al municipi.

De la utilitat calculada a cada veí es deduirà, en tot cas, l'import de la contribució directa que pagui a l'Estat. Els síndics de cada secció verificaran i comunicaran el Repartiment als individus de la mateixa. L'Ajuntament resoldrà les reclamacions que puguin sorgir en el procés.

2.3. L'estatut municipal i el reglament d'Hisenda municipal de 1924

La Hisenda municipal, en les primeres dècades del segle XX, encara descansava enterament en els recàrrecs sobre l'impost de Consums, del qual obtenia la major part dels seus recursos. A part de les conseqüències que amb vista a la justícia tributària es deriven d'aquest règim, convertit a mans del caciquisme en l'arma més poderosa de subversió de la vida política, aquesta situació feia impossible als ajuntaments abordar els problemes que els plantejava el desenvolupament de la vida urbana.

El canvi del sistema tributari es comença a forjar amb l'avantprojecte de Llei que volia regular les exaccions municipals, de 7 de novembre de 1910, i sobretot amb la supressió de l'Impost de Consums, ordenada per la Llei de 1911, que va agreujar la urgència de la reforma, encara que cap d'aquestes normes no s'aplicaran fins a l'entrada en vigor de l'Estatut Municipal de 1924. Aquesta Llei, que volia cedir a les entitats locals una part important de la tributació real de producte i que aplanava el sanejament de la seva hisenda obligant a certes classes socials al sosteniment de les càrregues municipals, constituïa un fet decisiu en l'evolució tributària municipal.

Aquesta evolució, resultat de projectes i experiències parcials al llarg de la primera meitat del segle XX, va tenir la seva plasmació en l'Estatut municipal de 1924, Reial Decret Llei de 8 de març, i sobretot en el Reglament d'Hisenda municipal, de 23 d'agost del mateix any.

La Hisenda dels municipis es formarà amb els següents recursos:

1. Rendes, productes, interessos o cupons de béns, títols, inscripcions, crèdits i altres drets integrants del patrimoni municipal o dels establiments que depenguin de l'Ajuntament.
2. El rendiment d'aprofitament de béns comunals que, quan escaigui, siguin alienats o distribuïts a títol oneros entre els veïns.
3. Les subvencions o els auxilis que s'obtinguin per a obres o serveis públics en el municipi, a càrrec dels pressupostos de l'Estat, la Regió, la Província o les mancomunitats municipals.
4. El rendiment líquid dels serveis municipalitzats.
5. Les exaccions municipals:
  - 1) Arbitris amb fins no fiscals.

- 2) Contribucions de les persones o les classes especialment interessades en determinades obres, instal·lacions o serveis municipals.
- 3) Drets i taxes per l'ús de determinats béns, instal·lacions o serveis municipals d'utilitat pública, però l'aprofitament de la qual no es faci pel comú, o en els quals l'ús públic no exclougui especial aprofitament per a persones o classes determinades.
- 4) Impostos.
- 5) Multes.

Cada exacció municipal, llevat de les multes, serà objecte d'una Ordenança, en la qual constaran: les condicions en què neix l'obligació de contribuir; les exaccions legalment acordades; les bases de percepció; els tipus de gravamen i l'import de les quotes fixes o normals, o la forma del repartiment; els termes i les formes de pagament; les responsabilitats per incompliment de l'Ordenança; la data d'aprovació d'aquesta i la del començament de la seva vigència i el termini que hagi de romandre en vigor.

Les taxes començaran, a partir d'ara, a diferenciar-se en dos tipus, les de prestació de serveis i les d'aprofitament especial, una situació que fins avui dia es manté en el sistema de taxes municipals⁴.

No podran exigir-se drets o taxes pels següents serveis:

1. Proveïment d'aigües en fonts públiques.
2. Enllumenat públic.
3. Vigilància pública.
4. Neteja de la via pública.
5. Enterrament de pobres.
6. Instrucció pública elemental.
7. Assistència mèdica d'urgència.

• La imposició municipal:

- a) Les contribucions i els impostos cedits totalment o parcialment per l'Estat als ajuntaments (20% de les quotes del Tresor de la Contribució Territorial, riquesa urbana i de la Contribució Industrial i de Comerç).
- b) Els recàrrecs municipals sobre les contribucions i els impostos de l'Estat.
- c) L'arbitri sobre el rendiment net de les explotacions industrials i comercials de les companyies anònimes i de les comanditàries per accions no gravades en la contribució industrial i de comerç.
- d) L'arbitri sobre els solars sense edificar.
- e) L'arbitri sobre els terrenys no cultivats.
- f) L'arbitri sobre l'increment de valor dels terrenys.
- g) Els arbitris sobre la circulació d'automòbils, carruatges i cavalleries de luxe, velocípedes i motocicletes.

- h) Els arbitris sobre el consum de begudes espirituoses, alcohols, carns, volateria i caça menor.
- i) L'arbitri sobre els llogaters.
- j) L'arbitri sobre les pompes fúnebres.
- k) El repartiment general (ingressos de les persones, valor cadastral de les propietats, etc. Càlcul de la quota sobre la riquesa).
- l) La prestació personal (per a obres i reparacions del comú).

2.4. La llei de bases de règim local de 1945 i la seva modificació de 1953

El règim d'hisendes locals, establert per l'Estatut Municipal de 1924 i el posterior Reglament d'Hisendes Locals del mateix any, va cobrir una etapa en el desenvolupament de la vida econòmica de municipis i províncies, però va esgotar les seves possibilitats, com a sistema, en complir-se aproximadament els vint anys de vigència. Amb l'establiment, primer, de la Llei de Bases de Règim Local, de 17 de juliol de 1945, i sobretot, amb la Llei de 3 de desembre de 1953, sobre Modificació de l'anterior, es consuma la reforma, motivada per la inexistència de sobirania fiscal en les entitats locals i la manca de recursos flexibles a la canviant conjuntura econòmica.

Quant als municipis de capitals de província i els de més de 20.000 habitants, la reforma es projecta concedint-los, sobre els ingressos que ja perceben, l'increment del percentatge de la quota, de l'arbitri sobre la Riquesa urbana, dels arbitris sobre riquesa rústica i pecuària; de l'increment del recàrrec en la Contribució Industrial i de Comerç i de la revisió de bases i tarifes en algunes exaccions municipals, i se suprimeixen els contingents ordinaris i extraordinaris a càrrec del Fons de Corporacions Locals, que desapareix i, per consegüent, deixaran de girar-se els recàrrecs del 55 i 40% que gravaven les quotes de la Contribució territorial, riquesa urbana, rústica i pecuària.

Per als municipis de menys de 20.000 habitants, la reforma es basa, a més de l'assenyalat en l'anterior apartat, en la creació d'un recurs subsidiari anivellador de pressupost, a càrrec del de la Diputació Provincial respectiva; i per als municipis menors de 10.000 habitants, la consideració de la prestació personal i de transport com a ingrés ordinari i ampliació dels motius d'imposició.

Quant a les diputacions, la reforma es recolza en una extensió de la seva competència que abasta els seus fins específics, les obligacions mínimes i la cooperació per aconseguir l'efectivitat dels serveis municipals i l'anivellació pressupostària dels petits municipis.

La Llei de Bases de Règim Local de 1945, aprovada en el Decret de 24 de juny de 1955, exposa els recursos que constituïran la Hisenda municipal:

1. Els productes del seu patrimoni.
2. El rendiment dels seus serveis i explotacions.
3. Les subvencions, els auxilis i els donatius que s'obtinguin amb destinació a obres o serveis municipals.
4. L'import de les exaccions següents:
  - Drets i taxes per aprofitaments especials o per la prestació de serveis.
  - Contribucions especials per a obres, instal·lacions o serveis.
  - Arbitris amb fins no fiscals.
  - Impostos legalment autoritzats.
  - Multes.

La imposició municipal estarà formada per:

- a) Les contribucions i impostos cedits per l'Estat als municipis. (Contribució d'Usos i Consums; Impost sobre el vi i la sidra, derogat en 1962)
- b) Els recàrrecs sobre les contribucions i impostos de l'Estat. (Contribució Industrial i de Comerç, modificat el 1957 amb l'aparició de l'Impost Industrial; Contribució d'Utilitats, que el 1957 es va dividir en dos, l'Impost sobre els rendiments del treball personal i l'Impost sobre societats; Impost de Consum de Gas i Electricitat, derogat en 1962; impost del 3% sobre producte brut de les explotacions mineres, derogat en 1964)
- c) Recàrrec sobre l'arbitri provincial que grava el producte net. (Suprimit el 1962)
- d) Participació en l'arbitri sobre la riquesa provincial. (Derogada el 1964)
- e) Arbitri sobre casinos i cercles d'esbarjo.
- f) Arbitri sobre carruatges, cavalleries de luxe i velocípedes.
- g) Arbitri sobre solars sense edificar.
- h) Arbitri sobre increment del valor dels terrenys.
- i) Arbitris sobre el consum de begudes espirituoses, alcohols, carns, volateria, caça menor i peixos i marisc fins. (Suprimits el 1962)
- j) Arbitri sobre pompes fúnebres.
- k) Arbitri sobre travesses en espectacles públics (apostes).
- l) Arbitri sobre la riquesa urbana.
- m) Arbitri sobre la riquesa rústica i pecuària.
- n) Participacions en la Contribució territorial, Riquesa rústica i pecuària, concedides per les Lleis de 26 de setembre de 1948 i de 20 de desembre de 1952.
- o) La Prestació personal i de transports.
- p) Impostos especials, tradicionals i extraordinaris.

Queden suprimits:

- a) L'Arbitri sobre pesos i mesures.
- b) L'Arbitri sobre els llogaters.
- c) L'Arbitri sobre el producte net de les societats i companyies no gravades amb la Contribució Industrial i de Comerç.
- d) L'Arbitri sobre productes de la terra.
- e) El Repartiment general d'utilitats.
- f) Les participacions ordinàries en la Contribució urbana i en la Industrial.
- g) Les participacions en la patent nacional de vehicles de motor i en l'impost sobre venda de gasolina.

L'Arbitri sobre terrenys no cultivats passa a les Diputacions provincials. S'establiran amb caràcter general els següents recàrrecs ordinaris sobre les quotes del tresor: del 50% en la Contribució Urbana i del 40% en la Contribució Rústica i Pecuària.

El rendiment d'aquest recàrrec es destina a compensar els ajuntaments per la supressió de les citades imposicions.

Es mantindrien les taxes de prestació de serveis i per aprofitaments especials. Però no podran exigir-se drets i taxes pels serveis següents:

- a) Proveïment d'aigua en fonts públiques.
- b) Enllumenat públic, llevat de les instal·lacions especials que l'Ajuntament acordés en determinades vies a sol·licitud dels interessats.
- c) Vigilància pública.
- d) Neteja de la via pública, però aquesta prohibició no obstarà per les prestacions que per a la neteja de cada carrer imposin als seus veïns les Ordenances municipals.
- e) Conducció i enterrament dels pobres.
- f) Instrucció pública elemental.
- g) Assistència mèdica d'urgència.

2.5. Les lleis de reforma i modificació de 1962 i 1966

En ple reactivament de l'economia espanyola, a la dècada dels seixanta, es va plantejar la reforma i la reestructuració de les hisendes municipals, primer amb la Llei 85/1962, de 24 de desembre, de Complementària de reforma de les Hisendes Locals, i després amb la Llei 48 /1966, de 23 de juliol, de modificació de la de Règim local, les directrius fonamentals del qual van ser la supressió, definitiva, de la imposició municipal sobre l'ús i el consum⁵; la cessió als municipis de determinades contribucions estatals que han de cobrir la quantia de les exaccions que desapareixen; l'assumpció per l'Estat de certes càrregues que venien pesant sobre l'àmbit municipal⁶, i la simplificació recaptadora de determinats drets, taxes, arbitris i recàrrecs.

A fi de compensar la pèrdua que suposa per als pressupostos municipals la supressió de la imposició sobre l'ús i el consum, l'Estat cedeix a les entitats locals el 90% de la recaptació líquida per quota de la Contribució Territorial, la Riquesa Urbana i la Llicència Fiscal de l'Impost Industrial.

La Llei 48/66 procura seguir amb el principi de reforç dels ingressos municipals, de forma que crea l'Impost sobre circulació de vehicles de tracció mecànica i en reforça el rendiment d'alguns, com les contribucions especials, millorant la seva regulació, a més de la participació en el 2,5% de les quantitats que recapti el Tresor pels impostos indirectes estatals⁷.

El Decret 2086/61, de 9 de novembre, que va aprovar el Reglament d'Hisenda Municipal de Barcelona, exposa la següent imposició municipal:

- Participacions i recàrrecs dels impostos estatals.
- Drets i taxes.
- Contribucions especials.
- Arbitris sobre el Consum (suprimit posteriorment, 1964).
- Recàrrec sobre l'impost de consum de gas i electricitat (suprimit per la Llei 85/1962).
- Arbitri sobre l'increment del valor dels terrenys (plusvàlues).
- Arbitri sobre increment del preu de traspàs dels locals de negoci.
- Arbitri sobre Radicació (quan entri en vigor, deixaran de reportar-se les taxes: inspecció i reconeixement d'establiments industrials i comercials; gaudi de la via pública; anuncis; cossos sortints; tendes; rètols; inspeccions sanitàries d'alimentació i allotjament, sales d'espectacles i cases de banys; mostres; marquesines; motors i calderes de vapor; inflamables; etc.).
- Taxa per estacionament de vehicles.
- Arbitri sobre serveis i adquisicions (articles d'ús i consum).
- Arbitri sobre estades.
- Arbitri especial sobre telecomunicacions (creat per RD de 3 de febrer de 1931).

2.6. La nova regulació dels ingressos de 1976

El projecte d'una reforma total del Règim Local data de la Llei 48/1966, en la qual s'ordenava al Govern l'elaboració d'un projecte de llei del Règim Local, però no ho faria fins al maig de 1974, i va ser finalment sancionada la Llei 41 de Bases de l'Estatut de Règim Local el 19 de novembre de 1975.

Les principals novetats, en matèria d'hisendes locals, són les següents:

- a) Desaparició de l'impost sobre residència.
- b) Limitació de les taxes al cost del servei.

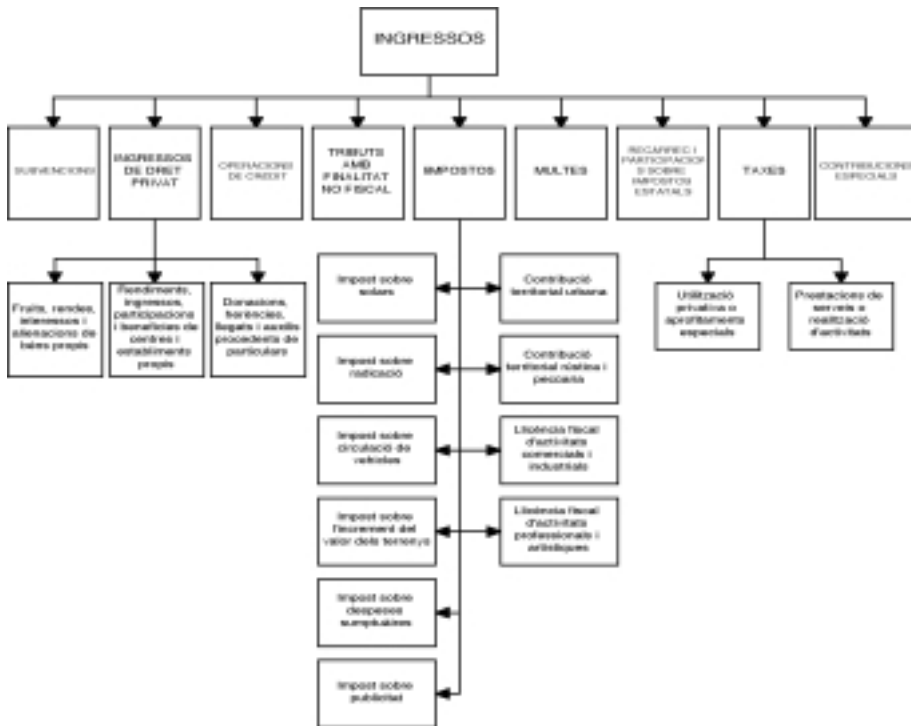
- c) Declaració que les taxes no tindran la consideració de rendes ni preus.
- d) En l'impost de solars, es graven els sòls urbans i urbanitzables programats, bé que no tinguin la condició de solar.
- e) Es crea l'impost sobre radicació, d'aplicació a totes les capitals de província. Té el seu antecedent en la Llei Especial de la ciutat de Barcelona de 1960.
- f) Es redueix al 40% l'increment de la quota de les categories de carrers amb referència a la immediata inferior en l'impost de radicació.
- g) En l'impost sobre l'increment del valor dels terrenys (plusvàlues), es redueix el tipus impositiu al 40 % i en la taxa d'equivalència s'estableix un tipus del 5%.
- h) En l'impost de despeses sumptuàries, se'n redueix l'àmbit d'aplicació; no se subjecten les estades i les consumicions en establiments hotelers de tres estrelles i s'exclouen les entrades i les consumicions en sales de festes i discoteques.

El text articulat que acompanya a la Llei de Bases, el Decret 3250, de 30 de desembre, posa en vigor les disposicions de l'anterior, relatives als ingressos de les corporacions locals i dicta normes provisionals per a la seva aplicació.

El Decret 3250/1976 exposa que els ingressos de les hisendes locals seran els següents:

1. Ingressos de dret privat.
2. Tributs no impositius: taxes, contribucions especials i tributs amb fins no fiscals.
3. Tributs impositius:
  - a) Nous: radicació i publicitat (només en alguns ajuntaments).
  - b) Refosos: solars (refon diversos arbitris existents) i despeses sumptuàries (refon els existents i la cessió per l'Estat d'uns altres).
  - c) Existents: plusvàlues i circulació.
4. Recàrrecs, participacions, subvencions i transferències de l'Estat.
  - a) Recàrrecs sobre la Contribució Territorial urbana, rústica o pecuària i sobre les llicències fiscals de l'impost sobre activitats i beneficis comercials i industrials sobre rendiment del treball personal de professionals i artistes.
  - b) Participacions en impostos de l'Estat: C. T. urbana i rústica; llicència fiscal de l'impost sobre activitats i beneficis comercials i industrials i sobre rendiments del treball personal de professionals i artistes, etc.
5. Prestació personal i de transports (per a municipis de menys de 10.000 habitants).
6. Multes.
7. Operacions de crèdit.

L'esquema dels ingressos municipals seria el següent:

Com a principals innovacions que s'introdueixen en la nova regulació poden citar-se:

- Taxes municipals:
  - El fonament de les taxes per prestació de serveis radica en la motivació directa o indirecta per part dels particulars, substituint el terme provocació de la Llei de Règim local de 1955.
  - S'estableixen exempcions de les taxes per a aprofitaments especials, sense que es reguli cap exempció per la prestació de serveis.
  - S'estableix la distinció entre preu i taxa.
  - L'import total de la taxa no podrà excedir el cost real o previsible del servei o l'activitat.
- Contribucions especials:
  - Desapareix el concepte de contribucions especials per augment de valor.
  - Distinció entre contribucions especials obligatòries i potestatives, segons la classe d'obra que es tracti.
  - Especificació de la forma que l'import total ha de repartir-se entre els beneficiats.

- No necessitat de l'acord d'imposició per a les contribucions especials obligatòries. Haurà d'aprovar-se l'Ordenança fiscal, en tots els casos.
- Impost municipal sobre solars:
  - És la suma de refundre els arbitris existents a la Llei de Règim Local, en la qual s'estableix una doble modalitat: la que grava els solars no edificats i la que recau sobre terrenys edificats o sense edificar que no siguin solars, i estiguin qualificats com a urbans o urbanitzables programats.
- Impost sobre radicació:
  - Aquest impost constitueix una de les principals innovacions de la nova regulació de les hisendes locals. Té el seu antecedent en la Llei especial de Barcelona de 1960, encara que amb importants variants en relació amb la sistemàtica establerta en aquesta. El fet imposable està constituït per la utilització o el gaudi de locals per a fins industrials, comercials o per a l'exercici d'activitats professionals. La seva imposició afectarà les capitals de província i els municipis de més de 100.000 habitants.
- Impost sobre l'increment del valor dels terrenys (plusvàlues):
  - La novetat més destacada és la Taxa d'Equivalència o modalitat periòdica, que es configura com un lliurament a compte de la liquidació final, quan es produeixi la transmissió del terreny, i sense que aquestes liquidacions parcials interrompin el període impositiu, que es limita a trenta anys.
- Impost sobre despeses sumptuàries:
  - Aquest impost refon els arbitris establerts en la contribució d'usos i consums; l'arbitri municipal sobre travesses; l'impost estatal sobre vedats i fitats de caça i les quotes d'entrades en casinos, societats i cercles esportius o d'esbarjo.
- Impost sobre publicitat:
  - Amb aquest impost es grava l'exhibició o la distribució de rètols i cartells que tinguin per objecte donar a conèixer articles, productes o activitats de caràcter industrial, comercial o professional, tant si es tracta d'anuncis lluminosos, opacs o projectats en pantalla, com si és exterior o interior. La implantació d'aquest impost suposa la supressió de la taxa per aprofitament especial de la via pública mitjançant rètols o cartells.

Aquesta etapa conclou amb un fet molt significatiu, l'establiment de la Contribució territorial urbana com a tribut local de caràcter real, amb la Llei 44/1978.

2.7. La Llei 39/1988, reguladora de les hisendes locals

Després de la difícil aplicació de l'anterior regulació de la Hisenda Local, que va entrar en vigor el 1977, la situació era tan greu que hi va

haver la necessitat de dictar el Reial Decret-Llei 11/1979, de 20 de juliol, sobre mesures urgents de finançament de les corporacions locals.

A partir d'aquesta data, la Hisenda Local torna a entrar en una fase de deteriorament financer, per a la solució de la qual han estat precisades diverses actuacions legislatives de caràcter conjuntural i transitori.

En aquest mateix temps, es produeix la gran reforma institucional i legislativa impulsada per l'entrada en vigor de la Constitució, que exigeix l'adaptació de l'Estat a la nova estructura. Comença aleshores una enorme tasca legislativa de construcció del nou model d'Estat, que determina l'establiment de prioritats, sobretot en l'àmbit de l'organització territorial, substancialment alterada en passar d'un model unitari i centralista a un altre de fortament descentralitzat i inspirat en el principi d'autonomia.

En aquest àmbit, la necessitat més urgent se centra en la construcció del denominat "Estat de les Autonomies", fet que indueix l'ajornament temporal de l'organització del sector local, incloent-hi la reforma de les hisendes locals. Consolidant el procés autonòmic i assentades les bases del nou sistema d'organització territorial de l'Estat, arriba el moment d'escometre la tasca pendent respecte al sector local i s'engega la gran reforma que suposa la Llei 7/1985, de 2 d'abril, Reguladora de les Bases del Règim Local. No obstant això, aquesta Llei no va culminar íntegrament l'ordenació del sector local, ja que un aspecte fonamental d'aquest últim, com ho és el relatiu a l'activitat financera, només va poder ser regulat en alguns dels seus aspectes generals.

La Llei 39/1988, de 28 de desembre, Reguladora de les Hisendes Locals, sorgeix com a complementària de la Llei 7/1985, consagrant els principis generals que conformen el nou sistema postconstitucional per al finançament de les entitats locals, dotant-les d'autonomia per a la gestió dels seus respectius interessos i imposant el principi de suficiència financera, que integrarà per primera vegada les dues vies fonamentals i independents de finançament, els tributs propis i la participació en els tributs de l'Estat (un percentatge conforme a la seva població), amb l'objectiu de proporcionar el volum de recursos econòmics que en garanteixi l'efectivitat.

La reforma que suposa aquesta Llei, la trobem, precisament, en el camp dels recursos tributaris, tendents a racionalitzar el sistema tributari local, a modernitzar les seves estructures i a perfeccionar i facilitar la seva gestió.

La racionalització del sistema tributari local exigia superar una situació en la qual aquest estava integrat per una llarga llista de taxes i contribucions especials i per un conjunt de deu figures impositives distintes, desconnectades entre si i necessitades d'una justificació comuna.

Partint de la situació descrita, s'han creat les figures impositives més adequades per al millor i més racional aprofitament i s'ha procedit a la supressió de molts d'aquells tributs que fins a la present reforma incidien directament o indirectament en la matèria imposable subjecta a les noves figures impositives.

Aquesta actuació s'ha traduït en la creació de tres grans impostos obligatoris: l'Impost sobre Béns Immobles (IBI, a partir de 1990), l'Impost sobre Activitats Econòmiques (IAE, a partir de 1991) i l'Impost sobre Vehicles de Tracció Mecànica (IVTM, a partir de 1990).

La implantació de l'IBI ha suposat la supressió de la Contribució Territorial Rústica i Pecuària, la Contribució Territorial Urbana i l'Impost Municipal sobre Solars. Per la seva banda, la implantació de l'IAE ha determinat la supressió de les Llicències Fiscals d'Activitats Comercials i Industrials i de Professionals i Artistes, així com de l'Impost Municipal sobre Radicació, i el nou IVTM substitueix el fins ara vigent Impost Municipal sobre Circulació de Vehicles.

Així mateix, del conjunt de la reforma resulta la creació de dos impostos potestatsius, l'Impost sobre Construccions, Instal·lacions i Obres, que completa el sistema impositiu local, i la substitució del fins ara vigent Impost Municipal sobre l'Increment de Valor dels Terrenys per un altre impost de la mateixa naturalesa i anàloga denominació, així com l'abolició de l'Impost Municipal sobre Despeses Sumptuàries i de l'Impost Municipal sobre la Publicitat.

En l'àmbit estricte de les taxes, l'exacció d'aquestes es limita a la prestació de serveis públics i a la realització d'activitats administratives de competència municipal que es refereixin, afectin o beneficiïn el subjecte passiu, quan un i altre, per la seva pròpia naturalesa o per disposició legal o reglamentària, no siguin susceptibles de ser prestats o realitzats pel sector privat, sempre que la seva demanda no sigui voluntària. Per als altres casos de prestació de serveis o de realització d'activitats administratives de competència municipal, així com per la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic municipal, s'instrumenta un sistema de preus públics, com a recurs no tributari, que dota el règim financer municipal de major dinamisme i de més capacitat d'adaptació a la realitat econòmica.

En l'àmbit provincial, l'estructura del sistema de recursos d'aquestes entitats és molt similar a la dissenyada per als municipis, formada per recursos no tributaris (ingressos patrimonials i de dret privat en general, i subvencions), recursos tributaris (influència important de l'IVA sobre les taxes, les contribucions especials i el recàrrec de l'IAE) i participació en els tributs de l'Estat (els mateixos principis que els municipis).

L'enumeració dels recursos de les hisendes locals seria la següent:

- a) Els ingressos procedents del seu patrimoni i altres de Dret privat.
- b) Els tributs propis classificats en taxes, contribucions especials i impostos i els recàrrecs exigibles sobre els impostos de les comunitats autònomes o d'altres entitats locals (prestació personal i de transport).
- c) Les participacions en els tributs de l'Estat i de les comunitats autònomes.
- d) Les subvencions.

- e) Els percebuts en concepte de preus públics.
- f) El producte de les operacions de crèdit.
- g) El producte de les multes i les sancions en l'àmbit de les seves competències.
- h) La resta de prestacions de Dret públic.

2.8. La imposició municipal en l'actualitat

Els tributs municipals, com hem vist al llarg d'aquest capítol, ha tingut un viatge bastant tempestuós, fidel reflex de la història dels últims 150 anys, i amb moltes escales que han intentat millorar, però no sempre ho han aconseguit, el sistema que els ciutadans han de seguir per satisfer i mantenir els serveis que la institució municipal realitza.

Tanmateix, en els últims anys no hi ha hagut grans canvis en aquest sistema tributari. En aquest sentit, les taxes i els preus públics sí que han tingut un moviment legislatiu important, sobretot amb la Llei 8/1989, de Taxes i Preus Públics, que provoca que, en molts casos, taxes i preus es puguin confondre amb facilitat, bàsicament sobre la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic local.

Aquesta situació va acabar amb la intervenció del Tribunal Constitucional, que va dictaminar la nul·litat d'alguns articles de la Llei 8/1989. Abans de patir les repercussions, la Llei 39/1988, reguladora de les hisendes locals, i també per la necessitat de normalitzar el concepte de taxa per a totes les administracions de l'Estat, es va promulgar la Llei 25/1998, de 13 de juliol, de modificació del règim legal de les taxes estatals i locals i la reorganització de les prestacions patrimonials de caràcter públic.

Aquesta nova Llei torna a establir l'existència de les taxes per a la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic local, que amb les lleis 39/1988 i 8/1989 les contraprestacions exigibles per aquest concepte eren considerades preus públics. També es defineixen les taxes per prestació d'un servei públic o la realització d'una activitat de Dret públic de competència local.

A part de les taxes, l'últim canvi, i el més significatiu, és la modificació de l'IAE apareguda a la Llei 53/2002, d'acompanyament de pressupost. En principi, es tracta d'una exempció que farà que el 90% dels contribuents de l'impost deixin de tributar per aquest concepte a partir de 2003 (negocis inferiors a un milió d'euros), però que amaga un gran problema financer, ja que les arques municipals patiran una reducció en els ingressos que farà trontollar les entitats locals. Per evitar aquesta situació, i tan sols per als municipis de més de 100.000 habitants, podran rebre part de la recaptació dels impostos estatals (IRPF, IVA i Especials) en percentatges que varien entre l'1,7 i el 3,7%, la resta de municipis hauran de rebre compensacions d'allò que deixin d'ingressar. Encara que la situació derivada per la supressió, relativa, de l'IAE derivi en una crisi del sistema tributari i financer municipal.

3. Reflexions pràctiques i propostes de classificació

Probablement no hi ha feina més complicada i a la vegada interessant pels arxivers que la identificació i la classificació de la documentació, i ja no diguem si ho fem de les sèries de fiscalitat. Sobretot si tenim en compte el contrasentit que representa per als arxivers, principalment gent de lletres, el fet d'enfrontar-se a documentació econòmica, plena d'operacions matemàtiques, números i comptes, sempre ben presents en les sèries fiscals. Però aquesta circumstància esdevé un repte, i la dificultat aparent es converteix en un incentiu per resoldre aquest trenca-closques.

I això precisament és l'objectiu d'aquest article, l'intent d'aplanar el camí dels professionals dels arxius que s'enfronten per primera vegada a aquestes tipologies documentals i volen identificar-les i classificar-les correctament, sempre tenint en compte les particularitats de cada municipi.

En aquest sentit, la reflexió versarà sobre les característiques arxivístiques de les tipologies documentals fiscals, així com l'elaboració de propostes sobre la seva classificació, a més de fer una valoració dels principals processos de la gestió documental.

3.1. Proposta de quadre de classificació

En un tradicional quadre de classificació municipal podríem situar la fiscalitat, explicada al llarg d'aquest estudi, dins de la secció d'Hisenda, juntament amb les subseccions següents: Patrimoni, Intervenció, Tresoreria i d'altres de menor pes, com ara les Juntes i les Comissions, el Pòsit, la Taula de canvi, la Fàbrica de moneda, etc.

Aquesta proposta agrupa la Fiscalitat i la Recaptació⁸ en el mateix nivell, en tractar-se de la mateixa funció, la gestió tributària que englobaria tot el cicle tributari, i a més, en l'actualitat, una gran part dels municipis les tenen en el mateix departament, tret dels municipis en què aquesta funció està cedida a les diputacions.

En línies generals, el cicle tributari és el procés que s'inicia amb l'acte que vincula el ciutadà amb l'òrgan tributari municipal, l'encarregat de la creació dels documents encaminats al cobrament de la imposició que es tracti, els padrons i amb l'emissió de la corresponent liquidació. A partir d'ara, aquesta fase és controlada ja per la recaptació, que comprovarà les llistes cobratòries que rebrà de les entitats col·laboradores, i podrà iniciar d'ofici totes les accions que la llei li atorga, a fi de cobrar el deute (expedients de constrenyiment, embargaments). Si finalment no es pot fer efectiu el pagament, es declaren fallits i es donaran de baixa, tancant-se d'aquesta manera tot el procediment administratiu.

Així doncs, la classificació de la fiscalitat i la recaptació estaria formada per les sèries:

- Talles, estims i cadastres, per les tipologies documentals anteriors a la reforma de 1845, una manera de separar les figures patrimonials anteriors a la reforma de les figures fiscals.
- Impostos municipals i estatals, on tindrien cabuda totes les impositcions municipals i estatals. Una llarga llista que s'hauria de completar amb una subdivisió uniforme, formada pels principals documents que es poden trobar les figures anteriors: Padrons o matrícules, Expedients de modificació a efectes del padró, Liquidacions i Relació d'exempts i bonificacions. Formant tipologies documentals com ara les següents: Padró de l'Impost sobre les activitats econòmiques o Expedients de modificacions a efectes del padró de l'IAE, etc.
- Taxes i preus públics. Es tracta d'una àmplia varietat de taxes que anirien completades amb la subdivisió uniforme, igual que els impostos.
- Expedients d'imposició de Contribucions especials.

La Inspecció tributària, al mateix nivell que la fiscalitat, incorporaria les següents sèries:

- Expedients d'Inspecció tributària.
- Expedients de contenció administratiu.

Per últim, tindríem la Recaptació, formada per les tipologies següents:

- Expedients de constrenyiment o executiva.
- Expedients fallits i baixes.
- Expedients d'embargament.
- Expedients de devolució d'ingressos indeguts.
- Informes, exposició d'edictes al tauler d'anuncis.

D'aquesta manera la proposta de quadre de classificació seria:

2. HISENDA

- 2.1. Patrimoni
- 2.2. Intervenció
- 2.3. Tresoreria
- 2.4. Fiscalitat i Recaptació
  - 2.4.1. Fiscalitat
    - 2.4.1.1. Talles, estims i cadastre
    - 2.4.1.2. Impostos municipals i estatals
      - 2.4.1.2.1. Cèdules personals

- 2.4.1.2.2. Contribució territorial
- 2.4.1.2.3. C. T. Rústica
- 2.4.1.2.4. C. T. Urbana
- 2.4.1.2.5. I.B.I.
- 2.4.1.2.6. I així totes les figures...
- 2.4.1.3. Taxes, preus públics
  - 2.4.1.3.1. Taxes (vegeu Quadres 1 i 2)
  - 2.4.1.3.2. Preus públics (vegeu Quadres 1 i 2)
- 2.4.1.4. Contribucions especials
- 2.4.2. Inspecció tributària
  - 2.4.2.1. Expedients d'Inspecció tributària
  - 2.4.2.2. Expedients de contencions administratiu
- 2.4.3. Recaptació
  - 2.4.3.1. Expedients de constrenyiment
  - 2.4.3.2. Expedients d'embargament
  - 2.4.3.3. Llistes cobratòries i repartiments
  - 2.4.3.4. Expedients de fallits
  - 2.4.3.5. Expedients de devolució d'ingressos indeguts
  - 2.4.3.6. Informes, exposició d'edictes al tauler d'anuncis

Subdivisions uniformes:

- U1: Padrons o matrícules
- U2: Expedients de modificació a efectes del padró
- U3: Liquidacions/autoliquidacions
- U4: Relació d'exempts i bonificats

És, doncs, una proposta que difereix en alguns aspectes de les principals obres de referència de classificació municipal, la "Mesa de trabajo sobre organizaciones de archivos municipales"⁹ i les "Normes per a la classificació de la documentació municipal"¹⁰, que serien els següents:

- a) La vinculació de la recaptació dins de l'àrea de funcions del Dipositari o Tresorer que plategen les dues obres esmentades és substituïda per una gran entrada que agrupa la Fiscalitat, la Inspecció Tributària i la Recaptació. Sortiria així de Tresoreria per integrar aquesta Subsecció.
- b) Apareix com a novetat l'entrada de la Inspecció Tributària, al mateix nivell que la Fiscalitat i la Recaptació, fases del Cicle Tributari Municipal.
- c) Aquesta proposta intenta aprofundir en la classificació de les figures tributàries, per la qual cosa introdueix un nivell on apareixeran totes aquelles que l'arxiver trobi en la documentació fiscal.

- d) L'última diferència remarcable és l'existència d'una subdivisió uniforme de les principals tipologies documentals que complementarà a cada figura impositiva.

Des de l'òptica de l'arxiver, és important conèixer la legislació que crea el tipus documental i materialitza el procediment que dóna lloc a la sèrie. A més a més, és bàsic comparar-la amb la documentació real que es genera i la manera en què arriba finalment a l'arxiu, ja que, en molts casos, la pràctica simplifica el procediment, com per exemple l'autoliquidació, que evita un expedient complet, i en altres, perquè no es realitza bé la pràctica administrativa o perquè no es defineix correctament la sèrie que s'està produint.

Amb la legislació, citada al final d'aquest article, i a la vista de les fonts documentals i bibliogràfiques, els ajuntaments generen en gestió, recaptació i inspecció dels tributs els mateixos tipus documentals. Una altra cosa és, com també preveu la llei, que cada ajuntament pugui aprovar ordenances fiscals que en major o menor mesura originin sèries diferents en funció del concepte tributari concret.

3.2. Reflexions sobre l'accés a la documentació

L'accés a la documentació tributària és un dels temes més destacats i candents de l'arxivística catalana, generador de molts maldecaps als arxivers municipals.

La legislació vigent garanteix la intimitat de les persones, per la qual cosa ha de garantir la reserva de la documentació que les administracions posseeixen, en virtut de les seves activitats, i vetlla per la intimitat de les dades continguda als arxius públics, definint-ne i controlant-ne l'accés. Però a la vegada garanteix l'accés als arxius públics a tots els ciutadans que vulguin realitzar una consulta o una recerca, respectant les normes que regulen el tema.

Els principals textos legals que regulen l'accés són els següents:

- ☐ La Constitució Espanyola de 1978 (art. 105b).
- ☐ L'Estatut de Catalunya de 1979.
- ☐ La Llei 7/1985, Reguladora de les Bases de Règim Local (art. 70 i 77).
- ☐ La Llei 12/1989, de Funció Estadística Pública (art. 19).
- ☐ La Llei 30/1992, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú (art. 37).
- ☐ La Llei 15/1999, de Protecció de dades de caràcter personal.
- ☐ La Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'Arxius i documents (art. 7.4, 34, 35 i 36).
- ☐ La Llei 5/2002, de l'Agència Catalana de Protecció de dades.
- ☐ La Llei 48/2003, de l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de dades.

Segons aquesta legislació, l'accés a les dades tributàries està garantit a l'interessat en qualsevol moment, en alguns casos quan es tracta de documentació en fase activa, però dipositada a l'arxiu, l'interessat hauria de demanar-la a través de l'oficina que la gestiona. Potser es tracta d'un mal ús, però és una situació real i quotidiana.

En aquest sentit, sortiria el debat de qui ha de determinar o identificar l'interessat, l'arxiu que no té capacitat de certificar o les oficines gestores dels tributs, amb capacitat de certificar documents la majoria d'elles per delegació del secretari. I, en termes generals, l'interessat, a part de consultar les seves dades, el que en vol és un certificat per resoldre un tràmit burocràtic.

Continuant amb els drets d'accés, ja hem vist que l'interessat sempre en té el dret i l'accés de funcionaris públics o de representants polítics està suficientment normalitzat i regulat, per la qual cosa tan sols direm que només tindran coneixement de les dades per a l'ús directe de les seves competències i que la denegació del mateix serà motivada. També està contemplada la comunicació de les dades tributàries a tercers, sobretot parlem d'altres administracions que investiguen possibles delictes fiscals o fan inspeccions rutinàries.

Les lleis regulen l'accés a la resta de ciutadans, ja siguin investigadors, estudiants o gent amb inquietuds culturals, històriques, sociològiques, personals, etc. que vulguin consultar la documentació dels arxius municipals. En línies generals, l'accés és lliure per a tots els ciutadans quan es tracta de documentació històrica, anterior per exemple a la finalització de la guerra civil, el 1939, per a documents més recents a partir de 25 anys des de la mort de l'interessat que fan referència la documentació. Si es tracta de padrons on aparegui molta gent s'hauria de comprovar que tots els presents hagin mort, una tasca que es resol amb la determinació d'un altre tipus d'accés, l'establerta per l'article 19 de la Funció Estadística Pública, que especifica que a partir dels 50 anys de la creació del document, ja sigui un document simple o un padró o registre, hi tindran lliure l'accés tots els ciutadans.

Els investigadors o els ciutadans en general que vulguin consultar documentació actual o de persones amb vida, o motiven les seves peticions, amb la possibilitat de denegació també motivada, o demanen a l'interessat l'autorització formal d'accés a les seves dades personals.

3.3. Reflexions sobre l'avaluació documental

El gran volum de documentació que genera l'Administració Municipal fa necessària l'aplicació de tècniques de gestió documental que en permetin un tractament. Entre aquestes tècniques, l'avaluació documental pren una posició transcendental, en el moment en què determina el nombre de documents que s'han de conservar tot assegurant la conservació de la informació més significativa.

La Comissió Nacional d'Avaluació, Accés i Tria de Documentació¹¹ és l'encarregada d'establir unes normes i unes taules d'avaluació docu-

mental per a l'Administració pública catalana i la controladora dels processos d'avaluació i tria documental. A més de disposar de l'ajuda de grups de treballs que analitzen i estudien la documentació generada per l'Administració Pública catalana. En aquest sentit, de quatre grups de treball, un es dedica a valorar la documentació econòmica municipal, la promotora de les taules d'avaluació realitzades fins al moment.

En el moment d'iniciar una avaluació d'un conjunt de documents, generalment es valora a nivell de sèrie documental, i s'ha de tenir en compte un element clau: el valor dels documents.

D'una banda, el valor primari, el que correspon al motiu pel qual s'han creat els documents. Existirà aquest valor mentre pugui servir a la institució generadora o al seu destinatari, o en el moment del tràmit administratiu i de la vigència dels documents. D'aquest valor primari, en poden sortir els següents: el valor administratiu, el legal, el fiscal i el científic. Alguns d'ells poden coincidir en el temps.

I de l'altra, el valor secundari, o valor testimonial o valor informatiu i històric, que s'identifica amb l'interès per a la investigació; així, doncs, decreix l'interès pels organismes i el seu valor administratiu legal o fiscal, i creix, sempre a llarg termini, el seu interès per als investigadors i els estudiants.

Els documents anteriors a 1940 quedaran exclosos de l'avaluació i es conservaran íntegrament, a causa del poc volum que ens n'ha arribat i del seu important valor històric.

Aquests documents són els que finalment es conservaran als arxius històrics per tal que el ciutadà en general pugui consultar-los i formaran part del patrimoni cultural, en aquest cas del municipi.

Les taules d'avaluació de la documentació tributària de l'àmbit municipal han estat freqüents en aquests últims anys i les podem trobar en recopilacions editades per la mateixa CNAATD¹² i el Servei d'Arxius.

La majoria dels padrons (IBI, CTU, IAE, IVTM, etc.) es conservarà 15 anys des de la finalització de la recaptació voluntària del tribut. Un cop exhaurit aquest termini, s'aplicarà un mostreig cronològic pel qual es conservaran els padrons dels anys acabats en 0 i 5, ordenats pel nom dels interessats, pels carrers o per les matrícules. Aquest criteri s'aplica a la majoria dels tributs, els que són actuals, i sobretot, els que generen un volum major de documentació.

Hi ha d'altres figures tributàries, com ara l'Impost Municipal sobre la Radicació, l'Impost sobre la Publicitat, etc., que tenen un altre criteri, el de conservació permanent de tots els padrons. Curiosament són casos que generen poc volum.

Estem parlant de tributs importants i de gran valor secundari per a l'interès del món científic, però la resta dels casos, figures actuals com la CTU, l'IBI, l'IAE i d'altres, són bàsics per tenir una informació més precisa i definidora de les activitats humanes, econòmiques i de la vida en general del municipi i dels seus habitants.

Sobre els expedients de gestió, la majoria de les resolucions parlen de destrucció total després d'un període, més o menys llarg, entre 5 i 15 anys,

segons la seva vigència administrativa una vegada estigui tancat el procediment administratiu. Algunes d'aquestes sèries documentals tenen un mostreig i seria d'interès que se'n pogués ampliar el nombre, per conèixer els tipus d'expedients, els documents que en formaven part, i així conservar una història del procediment administratiu de cada època, al mateix temps de poder entendre perfectament la informació de les dades que ens arriba a través dels padrons i dels registres recopilatoris.

La resta de sèries i tipologies documentals que s'han avaluat, els expedients de modificacions, d'altres o baixes, recursos ordinaris, etc., són documentació complementària de les anteriors tipologies esmentades. Per aquesta raó, és oportú el criteri de destrucció total arribat el final dels procediments administratius.

Encara resten moltes tipologies documentals sense valorar. És comprensible que aquesta feina, pel gran nombre de figures tributàries que hi ha i la seva enorme complexitat, es retardi durant molt de temps, i així serà si no ajudem des dels arxius municipals fent més propostes.

Entre les sèries més significatives no avaluades, cal destacar les famoses plusvàlues. Potser la sèrie tributària més voluminosa, d'una importància molt rellevant per les dades tan significatives que contenen (dades econòmiques de successions, actes notariais, etc.) i que la manca d'instruments recopilatoris oficials fa molt complicada la seva avaluació.

L'avaluació documental constitueix, doncs, un punt clau de la gestió documental, bàsica per al control dels grans volums i en definitiva de la conservació i l'accés a la documentació dipositada a l'arxiu.

3.4. Altres reflexions de la gestió documental

Un altre punt del qual caldria fer esment són les transferències, instruments decisius en l'organització dels arxius, principalment de l'arxiu administratiu i dels arxius de gestió, que evitaria si es realitzessin correctament la pèrdua de documents, l'arribada de còpies, fotocòpies i d'altres documents que no haurien d'arribar mai a l'arxiu per tractar-se d'instruments o recursos propis per a la gestió administrativa i que en el moment d'acabar-se el procés perden la seva utilitat. També amb els fulls de transferència es podria inventariar, instal·lar i oferir un bon servei de préstec i consulta, tant per als usuaris interns, els gestors, com dels usuaris externs, els ciutadans.

Aquesta és, finalment, la visió sobre els impostos municipals, que al llarg d'aquestes pàgines, primer amb un cos teòric del text central (aproximació als recursos municipals i l'evolució històrica) i amb una part final més pràctica (la reflexió, els quadres de taxes i el glossari), vol esdevenir una ajuda que faciliti la feina d'identificació i classificació de les diferents tipologies de fiscalitat que ens podem trobar als arxius municipals.

Quadre 1. Taxes per a aprofitaments especials o utilitzacions privatives (1870-1998)

TAXES	1870	1924	1955	1976	1986	1988	1998
1. Aprofitament i aprovisionament d'aigües públiques	Sí	No	No	No	No	No	No
2. Extracció de sorra i d'altres materials No de construcció en terrenys públics del terme municipal	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa	
3. Concessions o llicències per a establir balnearis i altres gaudis d'aigua que no consisteixin en l'ús comú de les públiques	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
4. Concessions per a construir en terrenys públics, cisternes o tancs on es recullen les aigües pluvials	No	Sí	Sí	Sí * (3 i 4 unides)	Sí * (3+4)	Preu públic * (3+4)	Taxa * (3+4)
5. Concessions per a la construcció de pous de neu en terrenys públics del terme	No	Sí	Sí	Sí * (3+4)	Sí * (3+4)	Preu públic * (3+4)	Taxa * (3+4)
6. Desguàs de canonades i altres instal·lacions anàlogues a la via pública o terrenys del comú	No	Sí	Sí *	Sí	Sí	Segons les ordenances fiscals	Taxa
7. Ocupació del subsòl de la via pública o terrenys del comú	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
8. Obertura de rases en terrenys d'ús públic i qualsevol arranjament del paviment o les voreres en la via pública	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Es parlaria més d'indemnització que de preu públic	Taxa
9. Ocupació de terrenys d'ús públic amb mercaderies, materials de construcció, runes o enderrocs	No	Sí	Sí	Sí * (8 i 9 unides)	Sí * (8 i 9 unides)	Preu públic * (8+9)	Taxa * (8+9)
10. Tanques, puntals, cavallets i bastides a la via pública	No	Sí	Sí	Sí * (8+9)	Sí * (8+9)	Preu públic * (8+9)	Taxa * (8+9)

TAXES	1870	1924	1955	1976	1986	1988	1998
11. Entrada de vehicles a través de les voreres i les reserves de la via pública per a aparcaments, càrrega o descàrrega de mercaderies	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
12. Reixes de pisos, lluerns, respiradors, boques de càrrega i descàrrega o elements similars situats al paviment de la via pública per donar llum, ventilació...	No	Sí	Sí *	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
13. Tribunes, tendals o altres instal·lacions semblants, voladisses sobre la via pública o que sobresurtin de la línia de façana	No	Sí	Sí *	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
14. Pals, caixes de connexió, de distribució o de registre; bàscules, aparells per a la venda automàtica i altres d'anàlegs, que s'estableixin sobre la via pública	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
15. Taules i cadires dels cafès, bars i establiments anàlegs situats a la via pública	Sí* (14 i 17 unides)	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
16. Col·locació de tribunes i tarimes a la via pública	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
17. Quioscos a la via pública	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
18. Parades, barraques, casetes de venda, espectacles o atraccions situades en terrenys d'ús públic	Sí * (14 i 17 unides)	Sí	Sí	Sí * (17 i 23 unides)	Sí * (17 i 23 unides)	Preu públic * (17+23)	Taxa * (17+23)
19. Revetlles i festes rondaires; serenates, circulació de rondes, comparses, cavalcades i carrosses per la via pública i de carruatges en determinats llocs	No	Sí	Sí	No	No	No	No

TAXES	1870	1924	1955	1976	1986	1988	1998
20. Parada i estacionament a la via pública de carruatges de lloguer o per al servei de casinos o cercles d'esbarjo (Estacionament de cotxes, 1998)	No	Sí	Sí	No	No	No	Taxa
21. Col·locació de viaductes i rails a les vies públiques i terrenys del comú (construcció de murs de contenció, 1998)	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
22. Rodatge i arrossegament de vehicles que no estiguin gravats per l'impost municipal de circulació	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
23. Llicències per al trànsit de vaques, cabres, ruques de llet i animals domèstics per vies públiques	No	Sí	No	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
24. Llicències per a indústries rondaires i ambulants	No	Sí	Sí	Sí * (17+23)	Sí * (17+23)	Preu públic * (17+23)	Taxa * (17+23)
25. Llicència per a recollida d'escombraries, restes i detritus de les vies públiques i domicilis particulars	No	Sí	Sí	No	No	No	No
26. Aparadors, mostres, rètols, cartells i anuncis visibles des de la via pública o que es reparteixin en la mateixa	No	Sí	Sí *	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
27. Qualssevol altres de naturalesa anàloga							

Quadre 2. Taxes per prestació de serveis o realització d'activitats de competència municipal (1870-1998)

TAXES	1870	1924	1955	1976	1986	1988	1998
1. Els documents que expedeixen o coneguin l'Administració o les autoritats municipals, a instància de part	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa
2. Concessió de plaques, patents i altres distintius anàlegs que imposin o autoritzin les ordenances municipals (ús de l'escut municipal)	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
3. Participacions que concedeixin les lleis als ajuntaments en els documents de vigilància, llicències de caça i pesca i altres d'anàlegs	Sí	Sí	No	No	No	No	No
4. Veu pública	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
5. Guarderia rural	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Incloua en la vigilància pública i protecció civil	Taxa
6. Vigilància d'establiments, espectacles i espais públics	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
7. llicències per a construccions i obres en terrenys situats en el casc urbà o contigus a vies municipals fora del municipi	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa
8. Llicències d'obertures d'establiments	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa
9. Inspecció de calderes de vapor, motors, transformadors, ascensors, muntacàrregues, i altres aparells o instal·lacions similars i d'establiments industrials i comercials	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa
10. Inspecció de cases de bany, dutxes i piscines	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa
11. Mostassateria i repès	Sí	Sí	No	No	No	No	No

TAXES	1870	1924	1955	1976	1986	1988	1998
12. Inspecció i reconeixement sanitari de caps de bestiar, carns, peixos, llet i altres manteniments destinats al proveïment públic	No	Sí	Sí. Suprimida 85/62	Sí	Sí	Sí	Taxa
13. Serveis de laboratori municipal (inspecció sanitària i anàlisi... a partir de 1976)	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa / Preus públics	Taxa
14. Serveis de desinfecció, desinsectació, desratització i destrucció de qualsevol classe de matèries i productes contaminats o propagadors de gèrmens nocius per a la salut pública, a domicili o per encàrrec	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
15. Serveis d'escorxador i mercats i carreteig de carns, si hagués d'utilitzar-se d'una manera obligatòria	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa / Preus públics	Taxa
16. Recollida d'escombraries dels domicilis particulars; neteja de pous negres	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa / Preus públics	Taxa
17. Serveis de clavegueram, inclosa la vigilància especial de clavegueres particulars	Sí	Sí	Sí. Refosa taxes propietat urbana 85/62	Sí	Sí	Sí	Taxa
18. Col·locació de canonades, fils conductors i cables en pals o en galeries de serveis de l'ajuntament	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
19. Servei d'extinció d'incendis	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Taxa
20. Cementiris municipals	Sí	Sí	Sí	Sí * (20 i 21 unides)	Sí * (20 i 21 unides)	Preu públic * (20+21)	Taxa * (20+21)
21. Conducció de cadàvers i altres serveis fúnebres municipals	Sí	Sí	Sí	Sí * (20+21)	Sí * (20+21)	Preu públic * (20+21)	Taxa * (20+21)

TAXES	1870	1924	1955	1976	1986	1988	1998
22. Assistències i estades en els hospitals, els sanatoris i els dispensaris municipals, tractant-se de persones solvents o les despeses de les quals hagin de sufragar-se per entitats que no siguin municipals	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
23. Ensenyament especial en establiments municipals	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
24. Visita de museus i exposicions	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
25. Anuncis en columnes o instal·lacions anàlogues del municipi	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
26. Subministrament a particulars de plantes i llavors dels viviers municipals	No	Sí	Sí	No	No	No	No
27. Sorra a les vies públiques a sol·licitud particular	No	Sí	Sí	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
28. Assistències i estades en llars i residències d'avis, guarderies infantils, albergs i d'altres establiments de naturalesa anàloga (1976)	No	No	No	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
29. Atorgament de llicències i autoritzacions administratives de taxis i d'altres vehicles de lloguer (a partir de 1976)	No	No	No	Sí	Sí	Sí	Taxa
30. Serveis d'inspecció en matèria de proveïments, inclosa la utilització de mitjans de mesura i pes (1976)	Sí (Lloguer de peses i mesures)	No	No	Sí	Sí	Sí	Taxa
31. Subministrament municipal d'aigua, gas i electricitat (1976)	No	No	No	Sí	Sí	Preu públic	Taxa
32. Serveis de competència municipal que especialment siguin motivats per la celebració d'espectacles públics, grans transports, pas de caravanes i d'altres activitats similars (1976)	No	No	No	Sí	Sí	Sí	Taxa
33. Qualssevol altres de naturalesa anàloga							

Glossari de figures i termes històrics

Amillarament. Es tracta d'un instrument d'estadístic per a l'obtenció del repartiment de la contribució territorial. Després del fracàs de l'intent cadastral, i amb un repartiment no gaire just, es va adoptar el sistema dels amillaraments, que després d'un temps de prova es va imposar com a sistema de càlcul del repartiment a partir de 1860. La distribució de les quotes municipals entre els individus contribuents, que és en definitiva l'objecte capital d'aquesta classe de treballs estadístics, no pot ser justa si no es coneix per mitjà del registre, degudament conservat i mantingut al dia, la capacitat tributària de cadascú d'ells. Aquests amillaraments, degudament rectificats i posats al dia, es refonen cada 5 anys en un sol document amb els corresponents apèndixs.

Per establir els registres, el govern adoptà el sistema de declaracions o cèdules que regeix des que es creà la contribució territorial, essent obligatòries per a tots els veïns majors d'edat del municipi.

Posteriorment es produí una especialització, l'amillarament es concretà més en la contribució rústica.

Burot (en castellà, fielato). Es tracta de duanes interiors encarregades de recaptar els drets que originin la introducció d'animals i productes sotmesos als diferents tributs. Són establiments públics amb un funcionari, o de vegades un recaptador particular, que acostumava a situar-se a les entrades de les localitats.

Cadastre. Per suplir la falta d'estadística parcel·lària, que pogués servir de base per a fixar la quota o el contingent general, es va dictar el Reglament General d'Estadística, de 18 de desembre de 1846, que establí a cada municipi un registre de finques rústiques i urbanes, complementat amb un altre de la ramaderia que constituïa la base per a repartir la quota individual de la Contribució i formar un cadastre a cada poble que indiqués la riquesa líquida.

Amb el pas del temps, el cadastre es convertí en un instrument de càlcul per a la contribució urbana.

Contribució. És contribució en el seu sentit econòmic la quota o el servei amb què els ciutadans ajuden la satisfacció de les necessitats públiques. Pel seu caràcter obligatori, les contribucions són anomenades també impostos.

Els impostos són personals o reals, segons que consisteixin en la prestació d'un servei o en l'exacció d'una quantitat, bé en espècie o numerari; amb el temps, els personals i els en espècie van caure en el descrèdit.

Contribució de consums o impost de consums. La Llei de 23 de maig de 1845 va crear un dret general sobre el consum de determinades espècies, refonent en ell les rendes provincials que es com-

ponien de les alcabales i dels impostos de centenars i milions, i que s'exigien amb subjecció als reglaments de 1785 i la Instrucció de 1816. Als esmentats tributs va succeir i va reemplaçar el de consums, que tant recau sobre els rics com en els pobres, la qual cosa provoca l'aprofitament dels expenedors que amb el pretext del gravamen fiscal incrementen el preu dels béns de primera necessitat amb la consegüent crisi de subsistència de la població més desfavorida.

El 1868 hi va haver un intent de substituir-lo amb la imposició de l'impost personal, que gravava tots els ciutadans majors de 14 anys, menys els pobres i altres excepcions, però finalment no va tenir l'èxit esperat per les autoritats.

La seva definitiva eliminació no arribaria fins molt temps després, amb l'aplicació de la Llei de 12 de juny de 1911, que eliminava dit gravamen i el substituïa per un recàrrec de la contribució territorial, encara que la seva definitiva desaparició no ocorreria fins bé entrat el segle XX.

Contribució d'immobles, conreu i ramaderia. Creada pel Reial Decret de 23 de maig de 1845, com a substitut dels impostos que gravaven, anteriorment, la riquesa territorial.

Empadronament o encapçalament. Registre, matrícula o padró que es realitza de les persones o els veïns per a la imposició dels tributs. Es tracta a vegades, de la suma o quota que han d'abonar els veïns per tota la contribució.

Estimes o talles. Càlcul del preu o el valor dels terrenys sotmesos a una talla o una contribució, molt característic de l'Antic Règim i de l'època moderna. Desapareix amb l'aparició del Cadastre i de l'Amillament al segle XIX.

Fitació (apeo, en castellà). Instrument jurídic que acredita la demarcació i la partió d'una o de diverses finques, i especialment les que es troben subjectes a cens, quota, exacció o qualsevol dret real.

Impost de Cèdules Personals o cèdules de veïnatge. La Cèdula personal és un document que substitueix les antigues cartes de seguretat i passaports, i l'adquisició dels quals és obligatòria a tots els naturals i els estrangers domiciliats al país majors de 14 anys, sense més excepció que les establertes per la Llei.

Constitueix un document que no busca la identificació, sinó tan sols una modalitat tributària mitjançant la qual es contribueix a les atencions de l'Estat o dels municipis, segons la renda, la professió, etc. de les persones obligades a proveir-se de cèdula.

Va constituir aquest impost un recurs exclusiu de la Hisenda Pública estatal fins a la Llei de desgravament dels vins, de 3 d'agost de 1907, la qual la va cedir a les capitals de província, poblacions de més de trenta mil habitants i ports, com a compensació pel que el desgravament havia de produir en els pressupostos municipals.

El citat impost estava dividit en 11 classes o categories, segons la renda, a més d'una classe especial, de grans rendes, per al seu cobrament, a través de recaptadors amb dret a premi de cobrament, i s'elaborava un padró.

Impost de fabricació d'alcohols. Amb la denominació d'Impost especial sobre alcohols i begudes espirituoses, va ser establert per la Llei de 26 de juny de 1888.

Impost del sucre. Va estar gravat el sucre, amb drets d'importació i consum, fins al Reial decret de 27 de novembre de 1862, el qual va disposar que els articles colonials paguessin a les duanes ambdós drets. L'Impost va ser creat amb la Llei de 19 de desembre de 1899, que va abolir l'impost sobre el sucre i la glucosa, substituint-lo per l'impost del sucre.

Impost del 20% de propis. Declarats en situació de venda per les lleis desamortitzadores els béns de propis, en va assumir l'Estat el 20%, reservant el 80% als municipis.

Impost de timbre de l'Estat sobre els bitllets d'espectacles públics. La Llei del timbre, de 19 d'octubre de 1920, compensant la supressió de l'impost de consums, va concedir als municipis el recàrrec d'aquest impost del timbre.

Impost personal. Creat per decret del 12 d'octubre de 1868, substituint la Contribució de consums, consistia en un repartiment personal, que pagarien sense excepció de classe ni fur tots els individus d'ambdós sexes majors de 14 anys, amb la sola excepció dels pobres de solemnitat i els presos penats. Fou abolit el 8 de juny de 1870, per la gran resistència de tota la societat, restablint-se novament la contribució de consums.

Impost sobre carruatges i cavalleries de luxe. El primer dels impostos sumptuaris és el de carruatges i cavalleries de luxe, ordenat inicialment com a recurs de l'Estat, lliurat després als ajuntaments per compensar la supressió dels impostos de consums. Fou creat per la Llei de Pressupostos de 19 de juny de 1867 i convertit en recurs municipal en la Llei de Pressupostos d'11 de juliol de 1877.

Impost sobre casinos i cercles d'esbarjo. Pertany a la classe dels sumptuaris, ja que afecta societats dedicades a l'oci o entreteniment més o menys lícits. Establert a l'origen, 31 de març de 1900, com a ingrés del Tresor Nacional, ha passat a ser recurs municipal el 12 de juny de 1911.

Impost sobre el consum de gas, electricitat i carbur de calci. L'impost sobre consums de productes i fluids destinats a l'enllumenat va ser creat per la Llei de Pressupostos de 28 de juny de 1898. El 1911 es van autoritzar recàrrecs municipals sobre les quotes del Tresor com a mitjà de compensar als ajuntaments la reducció dels seus ingressos.

Impost sobre la plusvàlua. Fou creat per Reial Decret de 13 de març de 1919 autoritzant-lo amb caràcter municipal.

Impost sobre la sal. Lligat a la contribució de consums i també a la contribució industrial, ja que es tracta d'un recàrrec sobre l'anterior.

Impost sobre els aprofitaments de forests públics. Va ser creat per la Llei d'11 de juliol de 1877 i consisteix en el 10%.

Impost sobre els pagaments de l'Estat, de les diputacions provincials i dels ajuntaments. Creat per la Llei de Pressupostos de 30 de juny de 1892, a fi de concedir a l'Estat una participació en les quantitats que els seus creditors perceben. És l'1% sobre tots els pagaments que es realitzin a càrrec dels crèdits consignats en els pressupostos de l'Estat, diputacions i municipis.

Impost sobre els serveis de la guarderia rural. Es tracta d'un arbitri que grava aquest servei de vigilància i control dels terrenys en conreu, i és recaptat per un repartiment entre els propietaris i els agricultors del municipi.

Impost sobre els pressupostos municipals. Fixa el concepte legal dels impostos i dels arbitris municipals i determina els casos en què els ajuntaments poden imposar aquests últims (R. O., 23 de setembre de 1919).

Patent nacional d'automòbils. Molt lligat a l'impost o la contribució industrial, grava els vehicles de tracció mecànica. El Padró de la Patent nacional d'automòbils es dividia en quatre classes: la primera, d'automòbils de luxe o de turisme; la segona, d'automòbils de lloguer; la tercera, d'autocamions destinats al transport de mercaderies, i la quarta, de motocicletes amb sidecar o sense.

Repartiment general. Es tracta del sistema utilitzat per al repartiment de les imposicions que el municipi ha de cobrar dels seus veïns o dels subjectes a contribuir amb destinació a les arques de la Hisenda estatal. El repartiment es concreta en un document recopilatori de les dades dels contribuents, formant un instrument anomenat matrícula o padró.

Segell i Timbre de l'Estat. Renda de l'Estat obtinguda en forma d'impost, jurídicament directe, proporcional, gradual i fix; de caràcter territorial, que grava: els documents que expressin negocis jurídics, els quals sense aquesta condició es refereixen a actes gravats per la Llei; els serveis públics que l'Estat es reintegri en aquesta forma; el pagament d'alguns impostos i certes responsabilitats pecuniàries. Utilitzat des de 1636, el paper segellat continuarà fins als nostres dies.

Bibliografia

Bibliografia de la recerca històrica i administrativa

- ARNAL SURIA, Salvador; GONZÁLEZ-PUEYO, Jesús María. *Manual de ingresos de las corporaciones locales*. Madrid: Ed. El Consultor de los Ayuntamientos y de los Juzgados, 2001 (1a ed.).
- ESTAPÉ, Fabià. *La Reforma tributaria de 1845*. Madrid: Ed. Instituto de Estudios Fiscales, 1971.
- FERREIRO LAPATZA, José Juan; SIMÓN ACOSTA, E. (dir.). *Manual de derecho tributario local*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1997.
- GARCÍA GARCÍA, Carmen. *La crisis de las haciendas locales. De la reforma administrativa a la reforma fiscal 1743-1845*. Ed. Junta de Castilla-León, Consejería de Educación y Cultura, 1996.
- MARTÍN SAMPEDRO, José María. *Haciendas Locales* (recopilació de legislació i jurisprudència). Madrid, 1971.
- MARTÍNEZ ALCUBILLA, Marcelo. *Diccionario de la Administración Española. Obra recopilatoria de legislación* (6a ed.). Madrid, 1920.
- SANTILLÁN, Ramón. *Memoria histórica de las reformas realizadas en el sistema general de impuestos de España y de su Administración. 1845-1863*. Madrid: Ed. Imprenta de Pérez Dubrull, 1888.

Bibliografia tècnica arxivística

- BOADAS, J.; PUIG, P. "Per una normativa de tria i eliminació. Els arxius de l'administració municipal". *Lligall*, núm. 2, 1990, pàgs. 171-193.
- CASELLAS, Lluís-Esteve. "La evolución y selección de la documentación económica del municipio: la experiencia desde Catalunya". A: *III Jornadas de Archivos municipales de Cantabria* (celebrades els dies 26 i 27 d'abril de 2001 a Medio Cudeyo), pàgs. 123-163.
- CNATD. *Normes i procediments de valoració documental per a arxius públics. Taules d'avaluació documental. Codis 1 a 154*. Barcelona: Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei d'Arxius, 1997.
- COMITÈ DE NORMES DE DESCRIPCIÓ. *Norma internacional general de descripció arxivística* (Estocolm, 19-22 de setembre de 1999). Barcelona: A. A. C. i Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 2001 (ed. catalana).
- CONEJO, J.; VAS, J. J. "Las tasas y precios públicos". A: *III Jornadas de archivos municipales de Cantabria*. Op. cit., pàgs. 181-198.

- MATAS, Josep. *Normes per a la classificació de la documentació municipal*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1989.
- MESA DE TRABAJO SOBRE ORGANIZACIÓN DE ARCHIVOS MUNICIPALES. *Propuesta de cuadro de clasificación de fondos de ayuntamientos*. Madrid: Anabad, 1996.
- MESA DE TRABAJO DE ARCHIVOS DE LA ADMINISTRACIÓN LOCAL. *Propuesta de identificación y valoración para la selección de documentos en los archivos de la Administración Local*. Logroño: Ajuntament de Logroño, 2001.
- SECO CAMPOS, Isabel. "Financiación y tributación municipal: tipología documental". A: *III Jornadas de Archivos municipales de Cantabria*. Op. cit., pàgs. 61-85.
- VAS RAFAEL, Juanjo. "El ciclo tributari municipal. La fiscalitat des de 1845 fins a l'actualitat" (treball del Vè mestratge d'arxivística de la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya). Barcelona, 2003.

Legislació

- Llei, de 23 de maig de 1845, de Pressupostos, on apareixen les contribucions territorials i industrials (Reforma Mon-Santillán).
- Reial Decret, de 7 d'abril de 1848, de creació de la prestació personal i de transport.
- Llei, de 2 d'octubre de 1870, que aprova la Llei Municipal (*Gaceta de Madrid*, 21 d'agost de 1870).
- Avantprojecte de Llei, de 7 de novembre de 1910, de supressió de l'impost de consums.
- Reial Decret Llei, de 8 de març de 1924, que aprova l'Estatut Municipal (*Gaceta de Madrid*, 9 de març de 1924).
- Reial Decret Llei, de 23 d'agost de 1924, que aprova el Reglament d'Hisenda Municipal (*Gaceta de Madrid*, 30 d'agost de 1924).
- Decret, de 4 d'agost de 1952, que aprova el Reglament d'Hisendes Locals (BOE, 281, 7/10/1952).
- Decret, de 17 de juny de 1955, que aprova el Reglament de Serveis de les Corporacions Locals (BOE, 196, 15/07/1955).
- Decret, de 24 de juny de 1955, que aprova el text articulat i refós de les Lleis de Bases de Règim Local, de 17 de juliol de 1945 i de 3 de desembre de 1953 (BOE, 191, 10/07/1955).
- Decret 2086/1961, de 9 de novembre, que aprova el Reglament d'Hisenda Municipal de Barcelona.

- Llei 85/1962, de 24 de desembre, complementària de la Reforma de les Hisendes Locals.
- Llei 48/1966, de 23 de juliol, de modificació de la de Règim Local, concedint als municipis major percentatge dels impostos indirectes estatals.
- Reial Decret 3250/1976, de 30 de desembre, pel qual es dicten normes provisionals per a l'aplicació de les disposicions de la Llei 41/1975, referents als ingressos de les corporacions locals (BOE, 26, 31/11/1977).
- Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les Bases de Règim Local (BOE, 80, 3/04/1985).
- Llei 6/1985, de 26 d'abril, d'Arxius.
- Reial Decret 781/1986, de 18 d'abril, que aprova el text refós de les disposicions legals vigents en matèria de Règim Local (BOE, 96 i 97, 22/04/1986).
- Llei 8/1987, de 15 d'abril, Municipal i de Règim Local de Catalunya (DOGC, 832/1987, 27/04/1987).
- Llei 39/1988, de 28 de desembre, Reguladora de les Hisendes Locals (BOE, 313, 30/12/1988).
- Llei 8/1989, de 13 d'abril, de Taxes i Preus públics.
- Llei 12/1989, de 9 de maig, de Funció Estadística Pública (BOE, 112, 11/05/1989).
- Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú (BOE, 285, 27/11/1992).
- Llei 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de dades de caràcter personal.
- Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'Arxius i Documents (DOGC, 206, 11/07/2001).
- Llei 5/2002, de 19 d'abril, de l'Agència Catalana de Protecció de dades.
- Llei 23/2002, de 30 de desembre, de Mesures fiscals, administratives i d'ordre social, sobre les modificacions de l'IAE (BOE, 313, 31/12/2002).
- Llei 48/2003, de 20 de febrer, de l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de dades.

Notes

- 1 Els ingressos de les entitats locals vénen en l'actualitat regits, substancialment, per la Llei 39/1988, Reguladora de les Hisendes Locals, que juntament amb la Llei 7/1985, Reguladora de les Bases de Règim Local, constitueix la garantia institucional de l'autonomia local, un dels requisits del qual és la suficiència dels seus recursos.
- 2 Davant de la confusió entre Preus públics i Taxes, al final de l'article hi ha uns quadres on apareixen totes dues figures.
- 3 ESTAPÉ, Fabià. *La reforma tributaria de 1845*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 1971.
- 4 Vegeu els quadres de les taxes dels annexos d'aquest article.
- 5 Dintre del sistema impositiu municipal, requeien sobre l'ús i el consum: la taxa per vigilància i reconeixement sanitari de caps de bestiar, carns, peixos...; l'arbitri amb fi no fiscal que grava el preu de les consumicions en cafès, bars, tavernes...; l'antiga Tarifa cinquena de la Contribució d'Usos i Consums, cedida per l'Estat als municipis; l'impost sobre el vi i la sidra; el recàrrec sobre l'impost que grava el consum de begudes espirituoses i alcohols... Constitueix una reforma radical en relació amb tota la imposició sobre el consum.
- 6 L'Estat assumeix el pagament de personal sanitari municipal.
- 7 Impost General sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats; Impost General sobre el Trànsit de les Empreses; Impuestos Especials (alcohols, sucre, cerveses, sobre el petroli i els seus derivats, telèfons); Impuestos sobre el luxe; Renda; la tributació municipal de Duanes, etc.
- 8 Vegeu el treball de mestratge "El cicle tributari municipal. La fiscalitat des de 1845 fins a l'actualitat", on es fa una anàlisi en profunditat de tot el cicle tributari: la gestió, la recaptació i la inspecció municipal.
- 9 MESA DE TRABAJO SOBRE ORGANIZACIONES DE ARCHIVOS MUNICIPALES. *Archivos municipales. Propuesta de cuadro de clasificación de fondos de ayuntamientos*. Madrid: Anabad, 1996, pàgs. 37-39.
- 10 MATAS, Josep (red.). *Normes per a la classificació de la documentació municipal*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1989, pàgs. 35-38.
- 11 El Decret 117/1990 crea i regula la CNATD.
- 12 *Normes i procediments de valoració documental per arxius públics* (inclou les taules de l'1 al 154). Barcelona: Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei d'Arxius, 1997. I d'altres que recopilen taules aprovades en data posterior al 1997. Per a més informació consulteu el web del Dep. de Cultura, Subdirecció Gral. d'Arxius: <<http://www.cultura.gencat.net/arxius/cnatdt/index.asp>>